

Vraag nr. 215
van 9 juni 1997
van de heer JEAN-MARIE BOGAERT

Onderwijs – Financieringsbronnen

De overdracht van BTW-ontvangsten, in de vorm van een dotatie, dient ter financiering van de aan de gemeenschappen overgedragen onderwijsbevoegdheden.

Zoals echter genoegzaam bekend, kan deze overdracht van BTW-ontvangsten worden beschouwd als een "krimpdotatie" door de bevrozing van de basisoverdracht in reële termen. Hierdoor, dunkt me, rijst echter in toenemende mate het probleem dat de overdracht van BTW-ontvangsten niet volstaat om de onderwijsuitgaven te financieren.

1. Kan de minister voor de periode 1990-1996 een jaarlijkse procentuele opsplitsing van de financiering van de Vlaamse onderwijsuitgaven bezorgen? Via welke andere middelen worden de onderwijsuitgaven gefinancierd?
2. Verwacht de minister in dit verband in de toekomst financieringsmoeilijkheden? Zo ja, welke scenario's ter remediëring van dit eventuele probleem worden onderzocht?

Antwoord

Zoals de Vlaamse volksvertegenwoordiger weet, is onderwijs sinds 1989 een bevoegdheid van de gemeenschappen. Slechts een beperkt aantal zaken worden nog nationaal geregeld: de bepaling van het begin en einde van de leerplicht, de minimale voorwaarden voor het uitreiken van diploma's en de pensioenregeling van het onderwijspersoneel.

Het financieringsmechanisme voor de gemeenschappen en de gewesten is vervat in de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de gemeenschappen en de gewesten. De aanpassingen als gevolg van de zogenaamde Sint-Michiels- en Sint-Quintenakkoorden zijn neergeschreven in de bijzondere wet van 16 juli 1993.

Het belangrijkste deel van de financiering van de naar de gemeenschappen overgedragen onderwijsmateries gedurende de overgangsperiode 1989-1998 wordt inderdaad geregeld door de artikels 38 tot en met 41 met betrekking tot het toegewezen deel van de opbrengst van de belasting op de toegevoegde waarde.

De *verticale verdeling* van de BTW-ontvangsten, dit wil zeggen het deel van de totale opbrengst dat aan de gemeenschappen wordt toebedeeld, gebeurt jaarlijks volgens een in de bijzondere financieringswet gedetailleerd omschreven berekeningsmechanisme. Daarbij wordt telkens vertrokken vanuit basisbedragen voor 1989 die in de bijzondere wet zelf worden bepaald voor elke gemeenschap. Deze basisbedragen worden jaarlijks aangepast aan de evolutie van de index van de consumptieprijzen.

Op de som van de basisbedragen wordt een correctiefactor toegepast voor de "denataliteit" of de vermindering van de bevolking tot 18 jaar. Er wordt rekening gehouden met de minst ongunstige ontwikkeling van de jongerenbevolking in de gemeenschappen.

Bij de *horizontale verdeling*, dit wil zeggen de verdeling van de opbrengst van de BTW tussen de gemeenschappen onderling, is het verdelingsmechanisme gekoppeld aan de verdeling van de onderwijsuitgaven. De horizontale verdeling gebeurt volgens de verhouding 57,55 % voor de Vlaamse Gemeenschap en 42,45 % voor de Franse Gemeenschap, wat overeenkomt met de verhoudingen in het aantal *financierbare leerlingen*, zoals aangewend voor de opmaak van de begroting 1988. Het is de bedoeling dat vanaf 1999 deze verdeelsleutel wordt aangepast aan de verdeling van het aantal leerlingen aan de hand van bij wet vastgestelde objectieve criteria.

Wenst men te sleutelen aan de "verticale verdeling", dit wil zeggen de grootte van het deel van de totale BTW-opbrengst dat aan de gemeenschappen wordt toebedeeld, dan kan dit niet binnen de huidige bijzondere wet betreffende de financiering van gemeenschappen en gewesten.

De financieringswet voorziet enkel in een compensatie voor de inflatie, maar koppelt het toegewezen gedeelte van de BTW-opbrengst op geen enkele wijze aan de reële groei van het BNP (bruto nationaal product). Als we het financieringsmechanisme van de gewesten en de verdeling van het toegewezen gedeelte van de opbrengst van de personenbelasting voor de gemeenschappen onder de loep nemen, dan merken we dat op een of andere wijze deze *basisbedragen wél worden aangepast aan de reële groei van het bruto nationaal product*.

Momenteel bedragen de totale overheidsuitgaven voor onderwijs in de Vlaamse Gemeenschap 5,8 % van het bruto regionaal product. Het percentage komt overeen met het gemiddelde van de onderwijsuitgaven in de andere OESO-landen (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwik-

keling). Voor de toekomst dient ernaar te worden gestreefd de onderwijsuitgaven in de Vlaamse Gemeenschap op het niveau van de vergelijkbare OESO-landen te houden. Indien de basisbedragen van de toegewezen BTW-opbrengsten niet op een of andere wijze welvaartvast worden gemaakt, dan dreigt dit streefdoel mogelijkserwijze in het gedrang te komen.

Vlaanderen beschikt over weinig natuurlijke grondstoffen, zodat we onze concurrentiepositie voornamelijk moeten versterken door een grotere aandacht te besteden aan het uitbouwen en versterken van het kennispotentieel van onze maatschappij. Om te kunnen concurreren met kennis moeten wij in de eerste plaats blijvend investeren in onderwijs. Het niet welvaartvast maken van de onderwijsuitgaven betekent dan ook een mogelijke ondermijning van het economisch draagvlak op lange termijn.

Zoals de Vlaamse volksvertegenwoordiger terecht opmerkt, is het aandeel van het toegewezen gedeelte van de BTW-opbrengst in de totale ontvangsten voor gemeenschapsmateries teruggelopen, meer bepaald van 76,85 % in 1989 tot 67,40 % in 1996. Het gevaar is niet irreëel dat op termijn de Vlaamse onderwijsuitgaven, die behoren tot de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap – en dit ondanks de belangrijke inspanningen die reeds zijn geleverd om het onderwijsbudget beheersbaar te houden – gedeeltelijk worden gefinancierd met middelen van het Vlaams Gewest.

Deze mogelijkheid wint nog aan kracht doordat in de berekeningswijze voor het toewijzen van de bedragen voor onderwijsmateries een aantal parameters ontbreken die een invloed hebben op de hoogte van de uitgaven. Zo worden de stijgende loonuitgaven door de aanpassingen van de wedden van het onderwijzend personeel via de biënnales en de meeruitgaven ingevolge de CAO's (collectieve arbeidsovereenkomst) voor de openbare diensten, niet opgevangen binnen het toegewezen gedeelte van de BTW-opbrengst.

Daarenboven houdt de correctiefactor voor de denataliteit van de bevolking tot 18 jaar geen rekening met een steeds toenemende participatie van de +18-jarigen in het hoger onderwijs en het volwassenenonderwijs.

Bovendien is een deel van de onderwijsuitgaven van de gemeenschappen te catalogeren als socialezekerheidsuitgaven, wat tot op heden nog steeds een federale bevoegdheidsmaterie is. We denken hierbij aan de financiering van de regeling van de terbeschikkinggestelde 55+-ers en van de terbeschikkinggestelden wegens ontstentenis van be-

trekking die niet zijn gereffecteerd of wedertewerkgesteld.

De financieringswet stelt evenwel dat de Vlaamse Raad, in tegenstelling tot Wallonië, al zijn financiële middelen vrij mag aanwenden, hetzij voor gemeenschapsbevoegdheden, hetzij voor gewestbevoegdheden. Het is met andere woorden niet mogelijk om de Vlaamse volksvertegenwoordiger gegevens te bezorgen met betrekking tot de jaarlijkse opsplitsing van de financiering van de Vlaamse onderwijsuitgaven per "financieringsbron". De Vlaamse onderwijsuitgaven worden immers gefinancierd door de totaliteit van de middelen van de Vlaamse Gemeenschap.

Binnen de huidige regelgeving is het derhalve aan de Vlaamse overheid om jaarlijks, binnen de totale budgettaire mogelijkheden op basis van de zogenaamde meesternorm, de prioriteiten vast te leggen voor elk van de beleidsdomeinen.